

بر نام خداوند جان و خرد

نگاهی بر

پارسی شہر سازی در جهان

مهندس سادات میری

سییمہدیس مسعودی

سرشناسه	ضمیری، محمدرضا، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	نگاهی بر تاریخ شهرسازی در جهان/ محمدرضا ضمیری، سیدمهدی مسعودی.
مشخصات نشر	انتشارات حایر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۵۲ ص: منصور (بخش رنگی).
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۴۷۶-۸-۱: ۱۴۸۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۲۱ - ۲۲۴.
موضوع	شهرسازی -- تاریخ
شماره افزوده	مسعودی، سیدمهدی، ۱۳۶۲ -
ردیف دیگری	۱۳۹۲: ۸ ض/ ۱۶۶ HT
رشته بندی دیویی	۳۰۷/۱۲۱۶۰۹:
شماره کتابشناسی	۲۲۴۵۴۳۷:

Hayerpress@yahoo.com

تهران - صندوق پستی: ۱۶۱۸-۱۳۴۴۵ تلفن: ۸۹۹۵ - ۶۶۹۴۸۹۹۵ (۰۲۱)

نگاهی بر تاریخ شهرسازی در جهان

مؤلفان: محمدرضا ضمیری و سیدمهدی مسعودی
 ناشر: انتشارات حایر
 نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۲
 شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۴۷۶-۸-۱
 قیمت: ۱۴۸۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار.....
	بخش یکم: تمدن‌های نخستین / ۹
۹	مقدمه.....
۱۰	۱-۱ میان‌رودان.....
۱۲	۱-۱-۱ سومر.....
۱۶	۱-۱-۲ بابل و آشور.....
۱۸	۳-۱ تمدن‌های پیرامون میان‌رودان.....
۲۱	۴-۱ سایر شهرها.....
۲۴	۱-۲ مصر.....
۲۵	۱-۳ تمدن دره سند.....
۳۰	۴-۱ تمدن چین.....
۳۲	۵-۱ تمدن آمازون و مکزیک.....
۳۵	۶-۱ مایا.....
۳۷	۷-۱ اینکا.....
۳۹	۸-۱ سایر نقاط جهان.....
۳۹	جمع‌بندی.....
۴۱	پی‌نوشت‌های بخش یکم.....
	بخش دوم: یونان / ۴۳
۴۳	۱-۲ پیش‌تمدن‌های یونان.....
۴۴	۲-۲ یونان در دوره تاریکی.....
۴۵	۳-۲ دوره ایجاد مستعمره‌ها.....
۴۶	۴-۲ دوره کلاسیک یونان (هلنی).....
۴۷	۵-۲ دوره هلنیستی.....
۴۷	۶-۲ مردم و فرهنگ یونان باستان.....
۴۹	۷-۲ شهرسازی یونان باستان.....
۵۳	۸-۲ شهرهای یونان باستان.....
۵۳	۱-۸-۲ آتن.....
۵۶	۲-۸-۲ میله‌توس و پرینه.....
۵۷	۳-۸-۲ دیلوس و کامیروس.....
۵۸	۴-۸-۲ اسکندریه.....
۵۸	۵-۸-۲ اتاکیه.....
۵۹	۶-۸-۲ افسوس.....
۶۰	۷-۸-۲ اسپارت.....
۶۱	جمع‌بندی.....
۶۳	پی‌نوشت‌های بخش دوم.....

بخش سوم: روم / ۶۵

۶۶	۱-۲-۱ اتروسکاها
۶۶	۲-۳ تاریخ روم
۶۶	۱-۲-۳ دوره پادشاهی
۶۷	۲-۲-۳ دوره جمهوری
۶۷	۳-۲-۳ دوره امپراتوری
۶۹	۳-۳ جامعه و فرهنگ روم
۷۰	۴-۳ شهرسازی رومی
۷۴	۱-۴-۱ بکن، معبر و فضاهای شهری رومی
۷۵	۵-۳ راه‌های مهم روم
۷۵	۱-۳ رم
۷۷	۲-۵-۱ پمپ
۷۸	۱-۵-۳ انبار روم
۷۹	۴-۵-۳ ترم
۸۰	۵-۵-۳ تیمگاد
۸۱	۶-۵-۳ کنستانتینوپل
۸۲	۷-۵-۳ آوستا
۸۲	۸-۵-۳ اوستیا
۸۲	۶-۳ امپراتوری بیزانس
۸۳	جمع‌بندی
۸۶	پی‌نوشت‌های بخش سوم

بخش چهارم: سده‌های میانی / ۸۷

۸۷	۱-۴ تاریخ اروپا در سده‌های میانی
۹۰	۱-۴-۱ گاه‌شمار (تقویم) میلادی
۹۰	۲-۱-۴ جنگ‌های صلیبی
۹۰	۳-۱-۴ امپراتوری مقدس روم
۹۱	۲-۴ شهرسازی از آغاز مسیحیت تا پایان سده‌های میانی
۹۲	۱-۲-۴ شهرهای با ریشه رومی
۹۲	۲-۲-۴ شهرهای با ریشه دژهای نظامی
۹۲	۳-۲-۴ شهرهای با ریشه روستایی
۹۳	۴-۲-۴ باسیدها
۹۴	۵-۲-۴ شهرهای نوین
۹۵	۳-۴ ویژگی‌های شهرسازی سده‌های میانی
۹۵	۱-۳-۴ عناصر اصلی شهرهای سده‌های میانی
۹۸	۲-۳-۴ میدان‌ها و فضاهای شهری در سده‌های میانی
۱۰۱	۳-۳-۴ معماری و شهرسازی رومانسک (رومی‌وار)

۱۰۱	۴-۳-۴ معماری و شهرسازی گوتیک
۱۰۱	۴-۴ شهرهای مهم در سده‌های میانی
۱۰۱	۴-۴-۱ ونیز
۱۰۳	۴-۴-۲ پاریس
۱۰۵	۴-۴-۳ بروژ
۱۱۱	جمع‌بندی
۱۱۳	پی‌نوشت‌های بخش چهارم

بخش پنجم: امپراتوری اسلامی / ۱۱۵

۱۱۹	۱-۵ شهرسازی مسلمانان
۱۲۰	۱-۵-۱ بغداد
۱۲۱	۱-۵-۲ دمشق
۱۲۱	۱-۵-۳ سمرقند
۱۲۳	جمع‌بندی
۱۲۴	پی‌نوشت‌های بخش پنجم

بخش ششم: رنسانس / ۱۲۵

۱۲۵	۱-۶ وضعیت سیاسی و اجتماعی
۱۲۵	۱-۶-۱ ایتالیا
۱۲۶	۱-۶-۲ انگلستان
۱۲۷	۱-۶-۳ فرانسه
۱۲۷	۱-۶-۴ روسیه
۱۲۸	۱-۶-۵ اسپانیا
۱۲۸	۲-۶ آغاز رنسانس
۱۲۹	۳-۶ شهرسازی دوره رنسانس
۱۳۱	۱-۳-۶ رنسانس در ایتالیا
۱۳۳	۲-۳-۶ رنسانس در فرانسه
۱۳۶	۳-۳-۶ رنسانس در انگلستان
۱۳۸	۴-۳-۶ رنسانس در سایر کشورهای اروپایی
۱۴۴	۴-۶ اصول شهرسازی رنسانس
۱۴۵	۱-۴-۶ خیابان اصلی مستقیم
۱۴۵	۲-۴-۶ شبکه شطرنجی
۱۴۷	۳-۴-۶ فضاهای باز شهری
۱۴۷	۴-۴-۶ سایر اصول شهرسازی رنسانس
۱۴۸	۵-۶ آرمانشهرها در دوره رنسانس
۱۵۱	۶-۶ دوره باروک
۱۵۳	۱-۶-۶ طراحی شهری باروک
۱۵۸	۲-۶-۶ باغ‌سازی دوره باروک

۱۵۸.....	۳-۶ سبک هنری روکوکو.....
۱۵۹.....	جمع بندی.....
۱۶۱.....	پی نوشت های بخش ششم.....

بخش هفتم: شهر و شهرسازی در سرزمین های جدید / ۱۶۳

۱۶۵.....	۱-۷ شهرهای آمریکا.....
۱۷۲.....	۲-۷ شهرهای استرالیا.....
۱۷۳.....	۳-۷ شهرهای اروپایی نشین در آفریقا.....
۱۷۵.....	۴-۷ شهرهای اروپایی نشین در آسیا.....
۱۷۶.....	جمع بندی.....
۱۷۷.....	پی نوشت های بخش هفتم.....

بخش هشتم: انقلاب صنعتی / ۱۷۹

۱۸۱.....	۱-۸ شهرسازی در نیمه دوم میلادی.....
۱۸۲.....	جمع بندی.....
۱۸۴.....	پی نوشت های بخش هشتم.....

بخش نهم: شهرسازی در سده بیستم میلادی / ۱۸۵

۱۸۵.....	۱-۹ آرتور سوریای میانساز خط.....
۱۸۶.....	۲-۹ اینزر هاوارد، باغ شهر.....
۱۸۷.....	۳-۹ برلاخه.....
۱۸۷.....	۴-۹ اوتو واگنر.....
۱۸۷.....	۵-۹ تونی گارنیه، شهر صنعتی.....
۱۸۸.....	۶-۹ اوژن اونار.....
۱۸۸.....	۷-۹ جنگ های جهانی.....
۱۸۹.....	۸-۹ لوکوربوزیه، شهرسازی مدرن (ترقی گرا).....
۱۹۰.....	۹-۹ منشور آتن.....
۱۹۰.....	۱۰-۹ فرانگرایبی (پست مدرنیسم).....
۱۹۱.....	۱۱-۹ شهرهای جدید سده بیستم میلادی.....
۱۹۴.....	جمع بندی.....
۱۹۵.....	پی نوشت های بخش نهم.....
۱۹۶.....	پیوست ۱: پیشینه شهرهای مهم جهان.....
۲۱۵.....	پیوست ۲: موقعیت شهرهای کشورهای اروپایی.....
۲۲۱.....	منابع.....
۲۲۵.....	پیوست ۳: تصاویر رنگی.....

پیش گفتار

هویت و هستی شهر را باید در پیشینه آن جستجو کرد. شکل، ساختار و کارکرد فضاهای شهری برآمده از روندی طولانی در گذر زمان بوده است. تلاش برای شناخت یک شهر بدون دانستن پیشینه آن، به نتیجه دقیقی نمی‌انجامد. آنچه که امروزه به عنوان فضاهای شهری، میدان، بازار و مانند اینها شناخته می‌شوند، در میان رویدادها، رفتارها و تجربه‌های هزاران ساله در میان مردمان سراسر جهان شکل گرفته و به زندگی امروزی گام نهاده‌اند. در این سال‌ها فضاها و عناصر شهری بسیاری شکل گرفته، رشد کرده، کامل شده و یا از میان رفته‌اند. شهرها، حکومت‌ها، پادشاهان و تمدن‌هایی برخاسته و زمین خورده‌اند. از میان این آمدن و رفتن‌ها، برخاستن‌ها و شکست‌ها دیدگاهی به نام شهر به روزگار ما به ارث رسیده است. برای آشنایی با زمینه‌ها و ریشه‌های این مبحث علمی، آشنایی با رویدادهای سیاسی و اجتماعی سرزمین‌های گوناگون اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد. روشن است که هدف از مطالعه تاریخ آگاهی است، نه داوری. آنچه بر مردمان، سکونتگاه‌ها و دولت‌ها پیشین گذشته بر پایه دانش، فناوری، فرهنگ و داشته‌های آنان بوده است و نمی‌توان بر اساس آن‌ها و معیارهای امروزی درباره آنها سخن گفت. از این‌رو در این مجموعه تلاش شده است نگاه به رویدادها، شخصیت‌ها و دولت‌ها به دور از هرگونه داوری و ارزش‌گذاری باشد و دیدگاه خنثی را برای خواننده تحمیل ننماید.

در زمینه بررسی تاریخ شهر و شهرسازی در جهان، کتاب‌ها و مقاله‌های بسیاری در سراسر جهان تهیه و منتشر شده است که هر یک از دیدگاه‌ها بر پایه شیوه، کتاب‌ها، شهرها، بخش‌ها یا تمامی سرزمین‌های جهان را بررسی و مطالعه نموده‌اند. در این مجموعه تلاش شده است همراه با توصیف رویدادهای سیاسی و اجتماعی در سرزمین‌های گوناگون، شکل و ساختار سکونتگاه‌های آنان معرفی گردد. گرچه باید یادآوری کرد که بیان رویدادهای تاریخی برای آشنایی با زمینه‌ها و ویژگی‌های هر دوره و سرزمین بوده و به شکلی خلاصه انجام گرفته است. همچنین بر خلاف بیشتر آثار موجود، مطالعه تاریخ و شهرسازی در تمامی سرزمین‌های جهان صورت گرفته و محدود به اروپا و آمریکا نبوده است، چنانکه شهرسازی و شهرنشینی در آسیا، آفریقا و اقیانوسیه نیز در این مجموعه معرفی و بررسی شده است.

تلاش مؤلفان بر این بوده است که در مطالعه و بررسی روند تاریخی تحولات شهر و شهرسازی در جهان، نگاه شهرسازانه فراموش نشود. از این روی در بسیاری از موارد از ذکر و تکرار مطالب نامرتب به شهرسازی، همچون معرفی سبک‌ها، آثار معماری، بناها و فضاهای تاریخی پرهیز شده است. همچنین برای روشن‌تر شدن مطالب و موضوع‌های مطرح شده در این مجموعه، با بهره‌گیری از تصاویر و نقشه‌های گوناگون بر ساختارهای کهن و امروزی سکونتگاه‌ها و شهرهای جهان تأکید گردیده است. روشن است که خوانندگان علاقه‌مند در صورت نیاز می‌توانند برای دریافت آگاهی بیشتر و آشنایی با جزئیات رویدادها و دوره‌های تاریخی منابع موجود مراجعه نمایند.

همچنین یادآور می‌شود در این مجموعه تلاش شده است تا از منابع در دسترس در زمینه تاریخ شهر و شهرسازی جهان به قدر کفایت بهره‌برداری گردد. ضمن آنکه به رسم امانتداری تمامی منابع و منابع به‌کار رفته، به‌طور کامل معرفی شده‌اند؛ به جهت پرهیز از افزایش پی‌نوشت‌ها و حفظ سبک مطالب در متن اصلی تنها به ذکر منابعی اکتفا شده است که مطلب آن‌ها به‌طور مستقیم مورد استفاده و نقل قول قرار گرفته است. همچنین برای پاسداشت زبان فارسی، در نوشتار پیش روی، آخرین شنهادهای ارائه شده در زمینه آیین نگارش فارسی رعایت گردیده و در تمامی کتاب‌ها بر بهره‌برداری از واژگان فارسی جز در مواردی که واژه معادل و هم‌ارز فارسی موجود نباشد، تأکید یافت گردیده است.

امید است که دانشجویان شهرسازی و خوانندگان علاقه‌مند به تاریخ شهرنشینی و شهرسازی در جهان، بهره کافی را از آنچه در این مجموعه فراهم آمده و مؤلفان را از دیدگاه‌ها و نظرهای خود بی‌بهره نگذارند. همچنین لازم است از یاری همفکری دوستان و همکاران خود، به ویژه سرکار خانم مهندس مهسا ضمیری و آقای مهندس سید علی مصباحی که با شکیبایی در تدوین و گردآوری این مجموعه همکاری نموده‌اند، صمیمانه سپاسگزار گردیم.

درضا ضمیری

سید مهدی معودی